

WARTO PRZECZYTAĆ

Tamara Zacharuk

Recenzja książki S. Sobczaka, Aksjologia i teleologia pedagogiki resocjalizacyjnej, Wydawnictwo „Pedagogium”, Warszawa 2009, s. 296

Problematyka aksjologii i teleologii pedagogiki resocjalizacyjnej podjęta w książce S. Sobczaka jest niezwykle ważna i istotna z pedagogicznego punktu widzenia. Warsztatowo dojrzały, a jednocześnie przyjazny dla czytelnika układ pracy jest skoncentrowany wokół ściśle przystających do siebie zagadnień, przedstawionych w trzech częściach zatytułowanych: „Identyfikacja aksjologiczna w pedagogice”, „Implikacje teleologiczne w pedagogice” oraz „Konkretyzacje teleologiczne w pedagogice resocjalizacyjnej”.

Część pierwsza zawiera dwa podrozdziały, w których zaprezentowana została historia myśli aksjologicznej jako źródło podstaw dla pedagogiki oraz filozofia wartości jako podstawa myślenia w pedagogice. Autor przedstawia w nich rozwój pojęcia wartości od starożytnej Grecji do czasów współczesnych oraz wprowadza czytelnika w typologizację wartości, która wynika z myślenia przedzałożeniowego. Część druga książki to również dwa rozdziały, obejmujące podstawy tworzenia teleologii wychowania oraz teoretyczne podstawy tworzenia celów w pedagogice resocjalizacyjnej. Autor wskazuje w nich na podstawy tworzenia celów wychowania w pedagogice łącznie z ich skutkami na płaszczyźnie założeniowej i przedzałożeniowej oraz wprowadza w aspekty myślenia teleologicznego w pedagogice resocjalizacyjnej. Część trzecia natomiast to jeden rozdział prezentujący teorie resocjalizacji w aspekcie celów wychowania resocjalizującego wynikających z przyjętych założeń teoretycznych, budowanych w oparciu o systemowe ujęcia psychologiczne, socjologiczne itp.

Jako główną metodę autor zastosował w pracy metodę analityczno-syntetyczną, która pozwoliła na przeprowadzenie spójnej konstrukcji doty-

czącej podstaw teleologii wychowania resocjalizującego. Niewątpliwie jest to rzadkość we współczesnych opracowaniach. Prezentowane w pracy stanowisko autora jest wynikiem przyjętych założeń realizmu metafizycznego.

Zalecenia przedstawiane w książce wyprowadzane są z dogłębnych i profesjonalnych analiz metodologicznych, łączą się z problematyką etyczną, zagadnieniem podmiotowości, autonomii, godności i praw człowieka, filozofią kary odwetowej, a nie represyjnej, nieprzystosowania społecznego i tożsamości dewiacyjnej osoby, możliwościami stawiania prognoz społecznych oraz koncepcji resocjalizacji jako wysoko zawodowych oddziaływań wspartych na umiejętnościach kompetencjach i etycznym przygotowaniu wykonawców zapewniających znaczącą koherencję (skuteczność).

Ostatnio bardzo aktualne jest poszukiwanie tzw. trzeciego toru w systemie następstw prawnych popełnienia przestępstwa przez czyny przejawiające karierę przestępczą. Chodzi tu o tego typu świadczenie sprawcy (zaciągane dobrowolnie zobowiązania) będące wyrazem podmiotowości człowieka, które generują sytuacje, w jakich społeczeństwo i pokrzywdzony mogą być w rozsądny sposób zaspokojeni. Przejawem tych poszukiwań są bardzo oryginalne rozważania na temat teorii resocjalizacyjnych, które stanowią *novum* w światowej literaturze kryminologicznej i pedagogicznej.

Rozwiązania naukowe osadzone zostały na bazie różnorodnych teorii badań w tej dziedzinie z punktu widzenia kryminologicznego, pedagogicznego, socjologicznego, etycznego i prawno-karnego. Podejmując rozważania na temat resocjalizacji na obszarze różnych dyscyplin autor wykazuje wybitną znajomość tematu. Wiele zagadnień interpretowanych interdyscyplinarnie i holistycznie na poziomie systemu – może wzbogacić wiedzę na temat nowych form oddziaływań resocjalizacyjnych. Natomiast metodologia badawcza prezentowanej problematyki należy w polskiej literaturze do rzadkości, gdyż nadal przeważają prace naukowe o charakterze kompilacyjnym pozbawione elementów nowatorstwa i całościowego – systemowego spojrzenia na modele sprawczej resocjalizacji.

Według S. Sobczaka, pedagogika resocjalizacyjna jako teoria powinna budować prawidłowości ponadindywidualne, ogólne, na paradygmacie antropologii filozoficznej. Zaś w przypadku oddziaływania na poziomie aplikacyjnym powinna uwzględnić jednostkowość osoby ludzkiej i budować teleologię wychowania resocjalizującego, bazując na indywidualności konstruowanej na podstawie danych diagnostycznych, czyli na tym, co bezpośrednio dotyczy resocjalizowanego człowieka.

Autor w sposób kompetentny i fachowy wypowiada się na temat podstaw tworzenia celów wychowania w pedagogice resocjalizacyjnej.

S. Sobczak podkreśla, że teleologia resocjalizacyjna na poziomie prakseologicznym ma wyjaśnić wyznaczenie celów etapowych na podstawie teorii

opisowo-wyjaśniających, zaś teleologia na poziomie teoretycznym powinna wskazać i usprawiedliwić podejmowane cele finalne.

Bez wątpienia, autor, podejmując rozważania na temat resocjalizacji, wykazuje szeroką znajomość tematu. Interdyscyplinarne podejście może być inspiracją dla nowych form oddziaływań resocjalizacyjnych. Obszerna wiedza zawarta w recenzowanej pracy jest dowodem erudycji autora. Jego książka stanowi cenne źródło wiedzy na temat aksjologii i teleologii pedagogiki resocjalizacyjnej. Opracowanie zawiera bogatą bibliografię, świadczącą o rzetelności badawczej autora.

Pracę S. Sobczaka polecam zarówno pracownikom naukowym, studentom, jak też praktykom resocjalizacji. Jest to bowiem również źródło wiedzy dla pedagogów, którzy na co dzień pracują z dziećmi i młodzieżą trudną, a określanie celów wychowania resocjalizującego jest ich codziennym wyzwaniem. Zawarte w pracy treści mogą posłużyć również jako materiał do zajęć dla studentów przygotowujących się do pracy w placówkach resocjalizacyjnych.